

PPO vs ФОП

№40, 07 листопада 2019

Дмитро Оносовський,
Старший юрист
ЮКК "Де-Юре"

Головна стаття

Антирейдерський закон: плюси та мінуси

Компетентна думка

Обіг землі в Україні: перспективи

Електронний касовий апарат: можливості та складнощі в роботі

Нові правила застосування PPO та кешбеку: наслідки для підприємців

Адвокатська монополія – бути чи не бути

Зміна підстав для передання справ до Великої палати Верховного Суду

Ринок, що поза законом

Новий порядок банкрутства на захисті кредиторів

Зміни у кримінальному процесі

Запровадження нових правил здійснення розрахункових операцій

19 жовтня 2019 р. у газеті "Голос України" офіційно опубліковано два скандальні закони, які істотно змінюють фіскальні правила для малого бізнесу.

Перший із них – Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг" та інших законів України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі та послуг" від 20.09.2019 р. № 128-IX (далі – Закон 128-IX).

Другий – Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі і послуг" від 20.09.2019 р. № 129-IX (далі – Закон 129-IX).

Варто зазначити, що це не перший наступ влади на підприємців і малий бізнес. Аналогічні спроби були у 2015 – 2016 роках, але тоді в останній день обов'язковість PPO для підприємців було скасовано. Закони 2019 року – чергова спроба держави отримати контроль над реальними доходами малого бізнесу.

PPO у смартфоні

Передусім зазначеними законами імплементовано поняття "програмний реєстратор розрахункових операцій". Відповідно до визначення це – програмний, програмно-апаратний або програмно-технічний комплекс у вигляді технологічного та/або програмного рішення, використовуваного на будь-якому пристрої, у якому фіскальні функції реалізовано через фіскальний сервер контролюючого органу та який призначено для реєстрації розрахункових операцій.

Варто звернути увагу, що, на відміну від звичайного реєстратора розрахункових операцій, який визначено як пристрій або програмно-технічний комплекс, програмний реєстратор розрахункових операцій не прив'язаний до "заліза", тож його можна встановити на будь-який пристрій. При цьому фіскальний орган має забезпечити наявність безкоштовного програмного рішення для суб'єктів господарювання.

Водночас немає жодної впевненості, що це безкоштовне програмне рішення працюватиме коректно на всьому різноманітті операційних систем для смартфонів та інших гаджетів, оскільки Android – це лише платформа, на якій кожний виробник розробляє власну систему. Якщо ж вірити наявним відгукам про використання безкоштовного софту для смартфона від ДПС, то правильно встановити його на телефон або планшет і надалі користуватися ним досить складно: користувач стикається з багатьма нюансами та проблемами. А адаптовані версії цього програмного рішення, які можна назвати user-friendly, розроблені приватними компаніями, уже не безкоштовні.

Статтею 5 Закону України "Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг" від 06.07.95 р. № 265/95-ВР (далі – Закон про РРО) у редакції Закону 128-ІХ встановлено деякі умови використання програмного РРО, на які варто звернути увагу.

Так, у разі виходу з ладу програмного РРО заборонено проводити розрахункові операції до моменту усунення несправностей.

Якщо ж програмний РРО справний, та немає зв'язку між ним і фіскальним сервером контролюючого органу, то касові операції належить проводити в режимі офлайн, але не більш як 36 годин. При цьому електронним розрахунковим документам, створеним в офлайн-режимі, потрібно присвоювати фіскальні номери з діапазону фіскальних номерів, сформованих фіскальним сервером контролюючого органу. А без отримання в контролюючому органі такого діапазону фіскальних номерів використання програмного РРО заборонено.

Водночас підприємець може використовувати програмний РРО в режимі офлайн не більше ніж 168 годин на місяць.

Тут питання викликає можливість отримання діапазону фіскальних номерів, сформованих фіскальним сервером контролюючого органу, адже здебільшого передбачити тривалу відсутність зв'язку (Інтернету) неможливо.

Після відновлення зв'язку розрахункові документи, створені в офлайн-режимі, необхідно протягом 1 години, але до моменту передання електронного фіскального звіту, електронного фіскального звітного чека за відповідний день передати до фіскального сервера податкової служби.

Суб'єктам господарювання надано право ухвалити рішення про те, що в разі виходу з ладу РРО або відсутності електроенергії проведення розрахункових операцій не здійснюють до моменту підключення іншого РРО або ввімкнення електроенергії. Це дасть їм право не реєструвати та не зберігати книги обліку розрахункових операцій і розрахункові книжки. Однак про це рішення підприємець має повідомити контролюючий орган. Такі суб'єкти господарювання не матимуть права здійснювати розрахункові операції без РРО взагалі.

Фіскальний "кешбек"

Законами 128-ІХ і 129-ІХ запроваджено новий спосіб контролю за використанням РРО підприємцями, що вже дістав назву "кешбек". Він почне діяти з 01.10.2020. Суть механізму досить проста. Споживач, отримавши фіскальний чек, може перевірити його дійсність онлайн і в разі її непідтвердження сервером податкової звернутися до контролюючого органу зі скаргою. При цьому строк розгляду самої скарги від споживача Законом 129-ІХ не встановлено.

Якщо в результаті проведеного позапланового заходу підтвердиться факт порушення касової дисципліни, споживач отримає на свій рахунок суму вартості товару.

Для здійснення виплати суми товару на користь покупця (споживача) відповідний контролюючий орган протягом 5 робочих днів із дня зарахування до бюджету штрафних (фінансових) санкцій, застосованих до підприємця, має підготувати висновок і подати його для виконання до відповідного органу казначейської служби. А на підставі отриманого висновку орган казначейської служби протягом ще 5 робочих днів здійснює перерахування на користь відповідного покупця (споживача).

Варто зауважити, що виплату споживачу вартості товару здійснюватимуть із суми сплачених штрафних санкцій, які суб'єкт господарювання має право оскаржити в

адміністративному або судовому порядку. А це, своєю чергою, може значно затягти отримання "кешбеку".

Споживач зможе розраховувати на отримання суми вартості покупки лише з купівлі, вартість якої більша за 850 грн. Утім фраза, якою встановлено цей поріг, викладена в законах по-різному. У Законі 129-ІХ, який вносить зміни до Податкового кодексу України, зазначено, "...вартість товарів (робіт, послуг), які є предметом скарги, на день їх отримання покупцем (споживачем) перевищує 850 грн". Тут незрозуміло, про яку вартість ідеться: чи про вартість кожної окремої позиції товару/ послуги в чеку, чи про суму всього окремого чека, чи про суму чеків, виданих одному споживачу за один день.

А в Законі 128-ІХ, що вносить зміни до Закону про РРО, це положення сформульовано чіткіше: "вартість товарів (робіт, послуг) у межах однієї розрахункової операції, щодо яких подано звернення покупця, становить понад 850 грн на день їх отримання покупцем (споживачем)".

Цю відмінність у формулюваннях на практиці може бути використано для зловживання споживачами правом на скаргу та вона не відповідає принципам належного урядування.

Ще однією невирішеною проблемою є ідентифікація споживача за чеком. Адже в чеках не вказують реквізитів покупця товарів або послуг, вони деперсоналізовані. Це, з одного боку, додатковий аргумент для захисту підприємця, а з іншого – може стати підставою для зловживань з боку недобросовісних споживачів, які зможуть скаржитися не за "своїми" чеками.

Більше не острівець безпеки

Однією з основних привабливих рис у спрощеній системі оподаткування було звільнення від використання РРО за умови неперевикнення порогу доходу в 1 млн грн за рік.

Проте зазначеними законами, крім іншого, запроваджують обов'язкове використання РРО для платників єдиного податку 2-ї – 4-ї груп. Винятком, як і раніше, є лише 1-ша група. Варто зауважити, що відповідно до Указу Президента України від 17.10.2019 р. № 761/2019 з'явилась ініціатива щодо розширення умов і критеріїв зарахування фізичних осіб – підприємців до 1-ї групи спрощеної системи оподаткування.

На щастя, цей обов'язок запроваджуватимуть поступово. Самі ж закони набувають чинності з 19.04.2020. Із цієї дати застосування РРО є обов'язковим для платників єдиного податку – фізичних осіб – підприємців, які здійснюють реалізацію технічно складних побутових товарів, що підлягають гарантійному ремонту, і реалізацію лікарських засобів, виробів медичного призначення та надання платних послуг у сфері охорони здоров'я.

У період з 01.10.2020 до 31.12.2020 до них приєднаються підприємці, які здійснюють реалізацію товарів (надання послуг) через мережу Інтернет, ювелірних і побутових виробів з дорогоцінних металів та каміння, торгівлю вживаними товарами в магазинах, реалізацію текстилю (крім реалізації за готівкові кошти на ринках), деталей і приладдя для автотранспортних засобів, а також діяльність ресторанів, кафе, ресторанів швидкого обслуговування (крім передбачених п. 11 ст. 9 Закону про РРО), діяльність у сфері туризму і готельного бізнесу.

Решті підприємців задля уникнення обов'язку використовувати РРО в період з 19.04.2020 до 31.12.2020 потрібно дотримуватися ліміту доходу в 1 млн грн.

І вже з 01.01.2021 РРО стає обов'язковим для всіх платників єдиного податку 2-ї – 4-ї груп, крім випадків, передбачених ст. 9 Закону про РРО.

На щастя, законодавець зберіг норми, що дозволяють ФОП – платникам єдиного податку не вести облік товарних запасів і не дотримувати відповідності сум готівкових коштів у касі сумі коштів, зазначеній у денному звіті РРО, а в разі використання розрахункової книжки – загальній сумі продажу за розрахунковими квитанціями, виданими з початку робочого дня.

Єдиним беззаперечно позитивним нововведенням є збільшення обсягу доходу для платників єдиного податку 2-ї групи з 1,5 млн грн до 2,5 млн грн. Проте це виглядає, як ложка меду в бочці дьогтю.

Кнути без пряників

Паралельно з примусовим насаджуванням PPO для малих підприємців законодавець збільшив відповідальність у цій сфері.

Так, за порушення порядку проведення розрахункових операцій із використанням PPO, які було встановлено під час перевірки, зокрема й на підставі скарги споживача, до суб'єкта господарювання буде застосовано фінансову санкцію: за перше порушення в розмірі – 100 % (зараз 1 грн) вартості проданих із порушеннями товарів (послуг) і за кожне наступне – 150 %. **Перехідними положеннями Закону 128-IX** встановлено, що до 01.10.2020 за перше порушення санкція становить 10 %, за друге й наступні – 50 %.

Значно зростуть й інші штрафи. Наприклад, за невикористання КОРО або розрахункових книжок санкцію збільшено з 20 нмдг до 50 нмдг. А за те, що немає контрольної стрічки, – 30 нмдг замість 10 нмдг. У разі внесення несанкціонованих змін до конструкції чи софту PPO штраф становитиме 300 нмдг замість 100 нмдг.

Ще не кінець

17 жовтня 2019 р. Президент України підписав уже згаданий **Указ № 761/2019 "Про невідкладні заходи щодо забезпечення сприятливих умов для діяльності фізичних осіб – підприємців"**, яким встановлено розробити законопроекти щодо лібералізації умов і критеріїв зарахування фізичних осіб – підприємців до 1-ї групи спрощеної системи оподаткування, запровадження дворічного мораторію на проведення перевірок фізичних осіб – підприємців щодо дотримання ними порядку застосування PPO та деякого пом'якшення відповідальності ФОП за порушення порядку подання звітності щодо PPO.

Проте на тлі масштабу вже впроваджуваних фіскальних змін зазначений **Указ** виглядає як квота ініціатива, що не матиме істотного впливу на ситуацію навіть у разі її втілення.

Закони 128-IX і 129-IX найбільше вплинуть на інтернет-торгівлю та вендинговий бізнес. Вони призведуть до додаткових витрат підприємців на PPO та бухгалтерські послуги, з'явиться додатковий механізм тиску з боку контролюючого органу, що спричинить припинення діяльності або перехід у "тінь" частини малого бізнесу. Крім того, ці закони обернуться додатковими витратами з бюджету на адміністрування всієї кількості PPO податковими органами та на судові спори, яких стане значно більше та які до того ж будуть додатковим навантаженням на судову систему.

© ТОВ "ІАЦ "ЛІГА", ТОВ "ЛІГА ЗАКОН", 2019

У разі цитування або іншого використання матеріалів, розміщених у цьому продукті ЛІГА:ЗАКОН, посилання на ЛІГА:ЗАКОН обов'язкове. Повне або часткове відтворення чи тиражування будь-яким способом цих матеріалів без письмового дозволу ТОВ "ЛІГА ЗАКОН" заборонено.

© ТОВ "Інформаційно-аналітичний центр "ЛІГА", 2019

© ТОВ "ЛІГА ЗАКОН", 2019